

ANALIZA LUNII

NR. 12 | MARTIE 2025

**CENTRUL PENTRU STUDIUL DEZVOLTĂRII
INTERNAȚIONALE ȘI MIGRAȚIEI**

CENTRE FOR THE STUDY OF INTERNATIONAL DEVELOPMENT AND MIGRATION

ROLUL ONU ÎN LUPTA ÎMPOTRIVA TRAFICULUI CU MIGRANȚI – STUDIU DE CAZ: MAROC ȘI ALGERIA

Paula BENCHEA

Introducere

Migrația ilegală reprezintă o provocare globală, cu implicații multiple asupra securității internaționale, economiilor statelor implicate și drepturilor omului. ONU joacă un rol central în combaterea traficului cu migranți, prin adoptarea unor instrumente juridice internaționale menite să prevină, să descurajeze și să sancționeze activitățile ilegale ale rețelelor de trafic. Abordarea acestei problematici în contextul fenomenelor actuale este justificată, în special prin prisma ambiguităților terminologice și suprapunerilor conceptuale dintre traficul de persoane și traficul de migranți; elemente clarificate în literatura de specialitate și în analizele din domeniul migrației și al relațiilor internaționale.

Analiza vizează perioada 2015–2021, marcată de o intensificare semnificativă a migrației din Africa de Nord către Europa. Instabilitatea politică, conflictele și problemele socio-economice din Magreb (Maroc, Algeria, Libia, Tunisia) au favorizat extinderea traficului cu migranți. Anul 2015 a fost un moment-cheie, reprezentând începutul celei mai grave crize a refugiaților de după Al Doilea Război Mondial, când sute de mii de persoane au încercat să traverseze Marea Mediterană în condiții periculoase, folosind rute din această regiune. În aceeași perioadă, organismele ONU, cum ar fi UNHCR și OIM, și-au intensificat eforturile în regiune prin implementarea unor programe de protecție, de gestionare a frontierelor și de combatere a traficului de migranți. De asemenea, planul de acțiune de la Valletta (2015) și inițiativele regionale coordonate sub egida ONU au vizat tocmai întărirea rezilienței instituționale a statelor din Magreb pentru a face față acestor presiuni. Așadar, alegerea intervalului 2015–2021 este justificată prin densitatea evenimentelor legate de migrație ilegală și relevanța demersurilor internaționale pentru combaterea acestui fenomen într-un cadru instituțional fragil, dar în curs de consolidare.

Cadrul conceptual al migrației ilegale

Migranții reprezintă pentru statistici doar numere, pentru rapoarte motive de a redacta legi sau inițiative juridice iar pentru poliția de frontieră reprezintă o pagubă asupra securității statului. Dincolo de formalități, esența și latura umană a migrantului se pierde și ajunge să reprezinte un procent al statisticilor publicate anual de organizațiile internaționale. Datorită dezvoltării disproporționate pe plan global, problemele cu care se confruntă cetățenii statelor cu un nivel precar de trai îi determină să se orienteze spre țări mai dezvoltate (Castles et al., 2012, pp. 118–122). Prin urmare, calea internațională și înstrăinarea față de țara mamă devine din ce în ce mai comună în rândul familiilor sau indivizilor care visează la o viață mai bună și la securitate individuală (Ibidem. p.130).

Potrivit Organizației Internaționale pentru Migrație (OIM, 2025), migrația ilegală se referă la traversarea frontierelor internaționale de către persoane fără respectarea normelor juridice impuse de statul de destinație. Aceasta se poate manifesta sub două forme principale: migrația voluntară, motivată în special de factori economici, și migrația forțată, determinată de conflicte armate, persecuții sau dezastre naturale. În contextul european, disputele terminologice persistă și în prezent, în special în ceea ce privește distincțiile dintre migrație, trafic și contrabandă de persoane. Liberalizarea granițelor și adaptarea politicilor naționale au condus la adoptarea, în discursul instituțional, a conceptului de „trafic de migranți” pentru desemnarea acțiunilor care implică facilitarea intrării ilegale în statele membre (INTERPOL, 2025).

Migrația internațională a cunoscut o creștere exponențială în ultimii ani, iar rutele din regiunile de intrare în țările europene au devenit exponențial mai numeroase. De exemplu, Magrebul este una dintre cele mai periculoase rute de migrație la nivel internațional, fiind utilizată atât de migranții economici, cât și de refugiați din zone de conflict, cum ar fi Libia sau Sudanul de Sud. Studiile evidențiază faptul că, anual, mii de migranți își pierd viața în încercarea de a traversa Marea Mediterană pentru a ajunge în Europa, fie în căutarea azilului, fie pentru a se reuni cu membrii familiei deja stabiliți în diferite state ale continentului. Potrivit datelor furnizate de Organizația Internațională pentru Migrație, doar în perioada 2016–2017, ruta central-mediteraneană a fost considerată cea mai riscantă din lume, cu sute de decese lunare înregistrate pe parcursul traversării maritime, în special în dreptul coastelor Libiei (IOM, Missing Migrants Project). În luna iulie a anului 2015, peste 100 de cadavre au fost raportate pe coasta Libiei fără să fi fost

înregistrat un naufragiu major în lunile anterioare, fapt ce confirmă gradul extrem de pericol al traseului (Ibidem). În plus, conform datelor oferite de Frontex, în perioada 2017–2019 traficanții au încasat peste 330 de milioane de euro din activitățile ilegale desfășurate în contextul migrației (Frontex, 2019). Europol estima în 2016 că aproximativ 90% dintre migranții care au trecut ilegal granițele europene au apelat la serviciile unei rețele de trafic organizat (Europol, 2016). Astfel, analiza acestor trasee și riscuri nu poate fi completă fără o înțelegere a rolului traficantilor, care transformă fiecare migrație într-o tranzacție financiară, deseori soldată cu abuzuri, exploatare sau chiar pierderi de vieți omenești (UNODC, 2024).

Diferența dintre traficul de persoane și traficul cu migranți

Distincția dintre traficul de persoane și traficul cu migranți este esențială pentru a aprofunda esența subiectului, dilema terminologiei și neînțelegerile conceptuale. Conform Protocolului ONU privind traficul ilegal de migranți (2000), traficul de persoane implică exploatarea forțată a indivizilor, pe când traficul cu migranți vizează facilitarea trecerii ilegale a frontierelor pentru un beneficiu material (INTERPOL, *Human trafficking and migrant smuggling* 2025).

Termenul de trafic cu migranți a fost folosit în primă instanță pentru a desemna o serie de comportamente legate de facilitarea intrării neautorizate într-o țară și, uneori, de șederea ilegală. Astfel, „migranții nu sunt conștienți că cei care îi ghidează sunt de fapt traficanți de persoane și se supun astfel riscului în acest sens” (UNODC, *What Is Migrant Smuggling?*, 2025). Ulterior, acesta s-a adaptat juridic abordărilor impuse de oficiile ONU, în vederea propagării și a preluării terminologiei la nivel global și distingerii clare între cele două.

Diferențele pot fi sesizate însă și din punct de vedere numeric. Într-o statistică a Eurostat, ce privește victimele traficului de persoane din Europa, sub toate formele de exploatare, observăm o fluctuație a creșterii pe plan european atât a numărului (Fig. 1) cât și a scopului pentru care persoanele au fost traficate în perioada 2008–2020 (Fig. 2). Intrarea în Europa pe cale maritimă este cunoscută drept cea mai comună, atât din partea migrațiilor proveniți din sudul continentului (prin ruta Magreb – Marea Mediteraneană), cât și din partea statelor din Asia.

Potrivit UNODC, 90% dintre migranții care ajung ilegal în Europa apelează la rețele organizate de traficanți, care le percep taxe ce variază între 1.500 și

10.000 de euro, în funcție de ruta aleasă și nivelul de risc al tranzitului (Frontex, 2025).

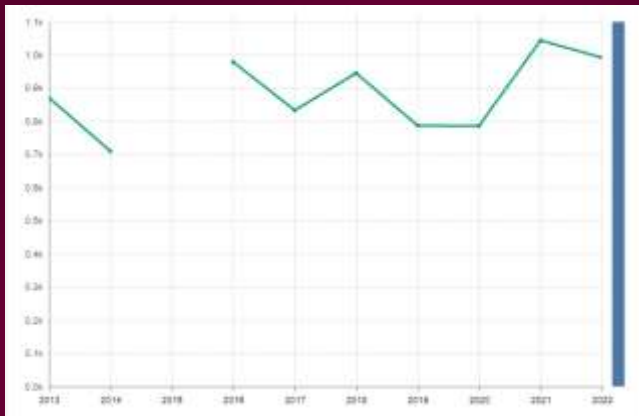

Fig.1 Numărul victimelor traficului în perioada 2013–2022 pentru orice formă de exploatare

Sursa: Eurostat Database – Trafficking in human beings (Eurostat, 2025)

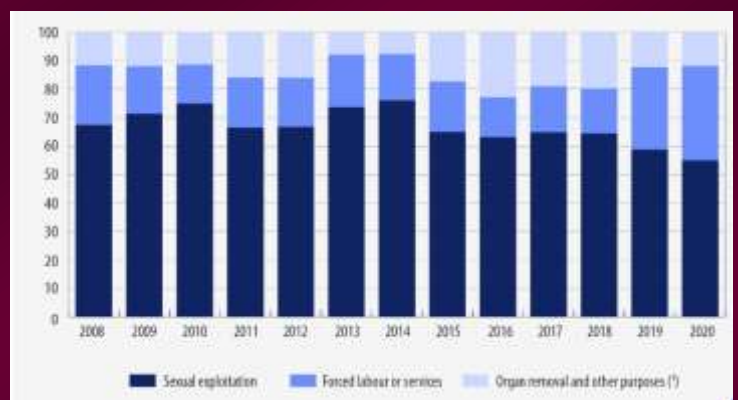

Fig.2 Victime înregistrate ale traficului de ființe umane după forma de exploatare între 2008–2020

Sursa: Eurostat Database – Victims of trafficking in human beings by all forms of exploitation (Eurostat, 2025)

Mecanismele ONU de combatere a traficului cu migranți

Prin intermediul ONU, mulți traficanți sunt depistați, judecați și închiși, pe baza încălcării Cartei ONU. Dincolo de câștigurile ilegale, abuzuri sau tâlhării, ce apar prin ademenirea și profitul obținut în urma migranților, prin folosirea unor acestor mijloace mai puțin morale, ajung să fie încălcate și principiile fundamentale ONU – siguranța și securitatea, conform Art 2, (3). Tocmai, din acest motiv este necesară o analiza din trei părți, prin care să fie înțeleasă dinamica dintre victime, instituție și traficanți (UNDOC, *What Is The Role Of Organized Crime Groups In Migrant Smuggling?*). Salvarea și despăgubirea victimelor traficului de migranți pot fi contestate în instanță de către traficanți, care invocă adesea consimțământul exprimat de migranți înainte de începerea călătoriei. Acest argument complică procesul juridic, deoarece instanțele sunt puse în dificultate atunci când trebuie să distingă între consimțământul aparent și realitatea abuzului sau constrângerii exercitate ulterior (IOM, *Countering Migrant Smuggling*).

Pentru a înțelege mai clar măsurile ONU din perioada 2015–2021, este important să fie menționat pe scurt contextul juridic preexistent care le-a fundamentat (United Nations, 2000). Dezbaterile inițiate de ONU în vederea

adoptării unor documente care să descurajeze fenomenul apar la finalul secolului XX, fiind evidențiate în anul 2000 de „Protocolul Națiunilor Unite împotriva traficului ilegal cu migranți pe uscat, mare și aer”. Acesta își are baza în „Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate”, prin care se urmărește reducerea oricărui tip de criminalitate, nu doar a migrației ilegale. Astfel, s-au pus primele baze formale ale împiedicării activității traficantilor care profită pe urma victimelor. Protocolul, mai mult decât atât, încurajează statele membre să incrimineze comportamentul de trafic cu migranți prin a-i oferi oportunitatea unei persoane să rămână într-o țară în care aceasta nu este rezidentă fără a respecta cerințele impuse de țara gazdă (IOM. Countering Migrant Smuggling. International Organization for Migration, p. 2).

Cadrul legislativ internațional

ONU a adoptat mai multe instrumente juridice pentru combaterea traficului de migranți, printre care:

- Protocolul ONU privind traficul ilegal de migranți (2000) – parte a Convenției de la Palermo privind crima organizată transnațională (United Nations, 2000).
- Rezoluția 2331/2016 privind combaterea traficului de ființe umane, care subliniază conexiunile dintre migrația ilegală și grupările teroriste. (S/RES/2331, 2016)
- Acordurile regionale privind securitatea frontierelor, cum ar fi cooperarea dintre Frontex și statele nord-africane, care s-au intensificat în perioada propusă spre analiză. De exemplu, în 2019, Frontex a colaborat cu autoritățile din Maroc pentru dezvoltarea unui sistem de supraveghere maritimă menit să reducă fluxurile migratorii ilegale către Spania, în special pe ruta vestică a Mediteranei (IOM, 2019, p. 12).

Inițiative și planuri de acțiune

În perioada 2015–2021, ONU a implementat o serie de inițiative pentru prevenirea migrației ilegale, precum:

- Platforma Global Compact for Migration, un tratat internațional semnat de peste 160 de state (Global Compact, 2016).
- Operațiunile Frontex, axate pe interceptarea ambarcațiunilor ilegale în Mediterană.
- Parteneriate ONU–UE, destinate combaterii rețelelor de traficanți și protecției migranților aflați în pericol.

Scurt – Studiu de caz: Regiunea Magrebului (Maroc și Algeria,)

Continental african cunoaște situația traficului cu migranți datorită disponibilității de care dau dovadă traficanții în a-i prelua și direcționa pe aceștia spre statele din Europa. În acest sens, analizele întocmite în ultimii ani relatează opusul așteptărilor denotate de generalizări pripite și interpretări greșite în raport cu dinamica sa: „fluxurile cu adevărat mari de migranți, respectiv migranți traficați nu vin din Africa” (GMDAC, 2017, p. 1), datele arată spre Orientul Mijlociu sau Asia drept puncte de plecare pentru majoritatea migrațiilor ilegale (Ibidem, p. 2-3).

Ceea ce face din Magreb o regiune aparte în contextul traficului de persoane este efortul constant al autorităților locale de a limita fenomenul, în ciuda resurselor reduse. Chiar dacă mijloacele disponibile sunt limitate, conducerea statelor din regiune, sprijinită de organizații internaționale, adoptă politici publice menite să țină sub control problema și să prevină extinderea traficului (Ibidem). Chiar și așa, în absența unor administrații sincronizate, dorința de cooperare și soluționare a problemei există, deoarece securitatea și apărarea sunt necesare în zone periculoase ale statelor, în care încălcarea legii este des întâlnită. Statele din regiunea Magrebului au semnat diverse contracte de colaborare și înțelegere cu Uniunea Europeană pentru a ține sub control fenomenul, primind la schimb sprijin în proiectele de dezvoltare economică și sporire a frontierelor. Între 2015-2021 colaborările bilaterale dintre state europene și cele nord-africane au continuat să se intensifice. De exemplu, Italia a colaborat activ cu Libia, sprijinind Garda de Coastă libiană prin programe de formare și echipamente, în special după 2017, ca parte a strategiei europene de externalizare a controlului frontierelor (Global Initiative, 2018, p. 10).

Maroc

Marocul a devenit un punct de tranzit crucial pentru migranții africani care încercau să ajungă în Europa. ONU a sprijinit autoritățile marocane în dezvoltarea unor centre de protecție a migranților și în combaterea rețelelor de trafic. Totuși, există numeroase rapoarte care indică tratamente abuzive aplicate migranților de către autoritățile marocane. Statutul Marocului de principal punct de plecare a migrației africane nu se aplică însă și în cazul propriilor cetățeni. Rapoartele realizate de ONU arată că interesul marocanilor pentru migrație a scăzut odată cu dezvoltarea altor ramuri ce urmau să le aducă profit (Khalil, 2022, p. 4).

În pofida eforturilor susținute ale ONU și ale Uniunii Europene, datele relevă că Marocul rămâne una dintre cele mai tranzitate rute pentru migranții proveniți din Africa Subsahariană. Conform rapoartelor analizate, aproximativ 90% dintre migranții din regiune pătrund în Maroc prin intermediul rețelelor de traficanți, ceea ce arată o persistență a fenomenului și o vulnerabilitate structurală a statului în controlul la nivel intern (UNODC, 2010, p. 6). Chiar dacă autoritățile marocane cooperează cu partenerii internaționali și dezvoltă unități speciale pentru urmărirea traficului de persoane, lipsa resurselor, birocrația internă și presiunea socială internă afectează randamentul acestor măsuri.

Inițiativele lansate în cooperare cu ONU, precum proiectul demarat la Rabat în 2019 împreună cu UNODC și Uniunea Europeană, demonstrează un angajament real în destructurarea rețelelor de trafic și consolidarea capacității judiciare naționale. Totuși, eficiența acestor demersuri rămâne limitată de realitatea de pe teren: traficanții continuă să exploateze poziția geografică strategică a Marocului și inegalitățile sociale pentru a atrage și controla migranți. De asemenea, evoluția tehnologică, evidențiată în raportul ONU din 2021, aduce noi provocări prin metode sofisticate de recrutare și manipulare online. Aceste elemente indică faptul că, deși există o implicare internațională activă, capacitatea de control și intervenție efectivă la nivel național rămâne fragilă (UNODC, 2025).

Acest aspect nu ar trebuie să ofere concluzii generale, ci mai de grabă posibile interpretări pentru analiză. În cazul Marocului, ONU își face treaba eficient prin colaborarea cu autoritățile locale și prin implicațiile și restricțiile impuse de UE, însă adevărata problemă este în gestionarea internă.

Algeria

Algeria a adoptat o politică mai restrictivă în ceea ce privește migrația ilegală, desfășurând operațiuni de expulzare a migranților. ONU a intervenit prin monitorizarea respectării drepturilor omului și prin programe de reintegrare a migranților expulzați. Conform unui raport al Human Rights Watch, între 2018 și 2021, peste 25.000 de migranți au fost expulzați forțat din Algeria spre Niger. De la lună la lună, un număr considerabil de migranți de diferite naționalități, inclusiv din Maroc, pătrund și tranzitează teritoriul algerian în încercarea de a accede către principalele rute de traversare ale Mării Mediterane.

Un număr mare al migranților care tranzitează Algeria provin din Burkina Faso, Niger sau Mali. Aceștia merg pe rutele din spre Agadez sau Tichin

Tabaraden spre Assamaka iar apoi se opresc în In-Guzam pentru a se alătura grupurilor ce urmează să călătorească spre Europa. Însă, această rută a devenit celebră abia după dezbaterea și aplicarea legii 36/2015, privind ilegalitatea traficului cu migranți în Niger, traficanții fiind pedepsiți penal iar apărarea frontierelor dintre state devenind mult mai securizată (IOM, 2021, p. 9). Interesant, în cazul Algeriei, este că alături de Mali, Niger și Libia, gradul și riscul traficului de migranți la nivel continental este la un nivel ridicat (Ibidem).

Rolul Organizației Națiunilor Unite în Algeria este esențial în gestionarea migrației ilegale și protejarea drepturilor migranților. Prin intermediul OIM, ONU a monitorizat tratamentul aplicat migranților expulzați și a sprijinit programe de reintegrare, în special după deportările masive spre Niger, când peste 25.000 de persoane au fost returnate forțat între 2018 și 2021 (Human Rights Watch). De asemenea, ONU a oferit sprijin logistic și formare pentru autoritățile algeriene, contribuind la alinierea politicilor naționale la standardele internaționale.

Așadar, deși Algeria depune eforturi pentru combaterea migrației ilegale, realitatea din teren indică limite semnificative în gestionarea fenomenului. Intervenția ONU, prin mecanisme de sprijin și monitorizare, a fost crucială, însă eficiența măsurilor rămâne condiționată de voința politică internă și de contextul regional instabil.

Concluzii

Analiza demonstrează că mecanismele ONU au avut un impact considerabil asupra traficului cu migranți în regiunea Magrebului în perioada 2015–2021. Fenomenul traficului cu migranți reprezintă una dintre cele mai complexe probleme din sfera științei politice, ce continuă să afecteze milioane de oameni la nivel global (Migration Data Portal, 2025). Implicațiile Organizației Națiunilor Unite în asemenea probleme fragile, ce izbucnesc în momente de criză națională, trebuie să eficientizeze procesul și să aplice cea mai utilă abordare pentru a soluționa cazurile. Performanța instrumentelor cu care ONU își propune să reducă numărul cazurilor de migrații ilegale, nu se poate măsura în termeni concreți, cât mai de grabă prin receptivitatea individuală a statelor și interesul acestora în colaborarea internațională (Schloenhardt & Macdonald, 2017, p. 13–38) cu scop de a optimiza și proteja viețile victimelor.

Cu toate acestea, fenomenul migrației ilegale rămâne o provocare complexă, necesitând strategii mai eficiente și o colaborare extinsă la nivel internațional.

Bibliografie

Cărți și capitole de carte

- Castles, Stephen, Magdalena Arias, Chulhyo Kim, și Derya Ozkul. "Irregular Migration: Causes, Patterns, and Strategies." În *Reflections on Migration and Development*, vol. 1, 118–122. Dordrecht: Springer, 2012.
- IOM International Organization for Migration. *Irregular Migration from West Africa to the Maghreb and the European Union: An Overview of Recent Trends*, No. 32. Switzerland, 2019.
- IOM. *Smuggling of Migrants on the Central Mediterranean Route*. Geneva, 2021.
- Khalil, Mourad. *Irregular Migration in Morocco: A Case for Constructionism*. Independent Study Project (ISP) Collection, nr. 3457, 2022.

Articole academice

- Schloenhardt, Andreas, și Hamish MacDonald. "Barriers to Ratification of the United Nations Protocol Against the Smuggling of Migrants." *Asian Journal of International Law* 7, nr. 1 (2017): 13–38.

Documente și rapoarte oficiale

- Global Migration Data Analysis Centre. "African Migration to Europe: How Can Adequate Data Help Improve Evidence-Based Policymaking and Reduce Possible Misconceptions?" *Global Migration Data Analysis Centre*, nr. 11 (noiembrie 2017).
- ONU. *Carta Națiunilor Unite*, adoptată la 26 iunie 1945. Publicată în *Monitorul Oficial* din 26 iunie 1945. Disponibil la <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/19362>, accesat la 13 martie 2025.
- Protocol Against The Smuggling Of Migrants By Land, Sea And Air, Supplementing The United Nations Convention Against Transnational Organized Crime. United Nations, 2000.
- S/RES/2331 (2016). Disponibil la <https://www.un.org/securitycouncil/s/res/2331-%282016%29>,

- Eurostat. "Victims of Trafficking in Human Beings by All Forms of Exploitation." Disponibil la https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/crim_thb_vexp/default/table?lang=en&category=crim.crim_thb,
- Frontex. "After the Money: Prices for People Smuggling on Central and Western Mediterranean Routes." Disponibil la <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/after-the-money-prices-for-people-smuggling-on-central-and-western-mediterranean-routes-EHDfJg>, accesat la 12 martie 2024.
- Global Compact Thematic Paper. *Countering Migrant Smuggling*. Adoptat la 19 septembrie 2016.
- INTERPOL. "Human Trafficking and Migrant Smuggling." Disponibil la <https://www.interpol.int/Crimes/Human-trafficking-and-migrant-smuggling>
- IOM. "Algeria." Disponibil la <https://www.iom.int/countries/algeria>, accesat la 14 martie 2025.
- IOM. "Countering Migrant Smuggling." *Countering Migrant Smuggling by International Organization for Migration*.
- Migration Data Portal. "Smuggling of Migrants." Disponibil la <https://www.migrationdataportal.org/themes/smuggling-migrants>

Resurse online și organizații internaționale

- UNODC. "Human Trafficking and Migrant Smuggling." Disponibil la <https://www.unodc.org/e4j/en/secondary/human-trafficking-and-migrant-smuggling.html>,
- UNODC. "What Is Migrant Smuggling?" Disponibil la <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/migrant-smuggling/faqs.html#m2>,
- UNODC. "What Is the Role of Organized Crime Groups in Migrant Smuggling?" Disponibil la <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/migrant-smuggling/faqs.html>.